

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2004 vp

Hallituksen esitys Suomen ja Euroopan eteläisen observatorion (European Southern Observatory, ESO) välisen liittymissopimuksen hyväksymiseksi ja Suomen liittymiseksi ESO:n perustamista koskevaan yleissopimukseen ja siihen liittyvään rahoituspöytäkirjaan ja ESO:n erioikeuksia ja -vapauksia koskevaan pöytäkirjaan sekä laiksi näiden sopimusjärjestelyjen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä huhtikuuta 2004 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Suomen ja Euroopan eteläisen observatorion (European Southern Observatory, ESO) välisen liittymissopimuksen hyväksymiseksi ja Suomen liittymiseksi ESO:n perustamista koskevaan yleissopimukseen ja siihen liittyvään rahoituspöytäkirjaan ja ESO:n erioikeuksia ja -vapauksia koskevaan

pöytäkirjaan sekä laiksi näiden sopimusjärjestelyjen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 58/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- neuvotteleva virkamies Mirja Arajärvi, opetusministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi ne sopimusjärjestelyt, jotka koskevat Suomen liittymistä Eteläisen pallonpuoliskon tähtitieteellistä tutkimusta harjoittavaan eurooppalaiseen järjestöön (ESO). Liittymistä koskevat Suomen ja järjestön välillä tehty liittymissopimus, järjestön perustamista koskeva yleissopimus ja siihen liittyvä rahoituspöytäkirja sekä ESO:n erioikeuksia ja -vapauksia koskeva multilateraalinen pöytäkirja. Hyväksymällä nämä

sopimusjärjestelyt Suomesta tulee Euroopan eteläisen observatorion täysivaltainen jäsen. Yleissopimuksella edistetään rauhanomaiseen tarkoitukseen tähtäävää tähtitieteen tutkimusyhteistyötä, jossa havainnot tehdään eteläisellä pallonpuoliskolla. Yleissopimuksen nojalla on perustettu Euroopan eteläinen observatorio ESO (European Southern Observatory), jonka päämaja on Garchingissa, Saksassa ja jonka observatorioalueet ovat Chilen vuorilla ja ylätasangoilla.

Suomen liittyminen sopimusjärjestelmään tulee voimaan sen jälkeen, kun on kulunut kolmekymmentä päivää liittymissopimuksen hyväksymisestä ja Suomi on tallettanut yleissopimusta ja pöytäkirjoja koskevat liittymiskirjansa tallettajana toimivalle Ranskan ulkoasiainministeriölle. Koko sopimusjärjestely on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti 1 päivänä heinäkuuta 2004.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus Suomen ja ESO:n välisen liittymissopimuksen, em. yleissopimuksen, rahoituspöytäkirjan sekä erioikeuksia ja -vapauksia koskevan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin liittymissopimus

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa sopimuksen hyväksymistä ja lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Euroopan eteläisen observatorion (ESO) jäsenyydellä on monessa suhteessa myönteistä merkitystä Suomelle. Jäsenyyden myötä suomalaiset tähtitieteen, avaruustieteen ja kosmologian tutkijat pääsevät käyttämään observatorion teleskooppilaitteistoja ja tietoarkistoja, mikä antaa uusia mahdollisuuksia kansainvälisen huipputason tutkimustoimintaan. Merkittävää on myös se, että jäsenyys tarjoaa nuorille tutkijoille koulutusmahdollisuuksia korkeatasoisessa kansainvälisessä tutkimusympäristössä. Observatorion toimenpiteet tiedekasvatuksen ja tieteellisen sivistyksen edistämiseksi tukevat pyrkimyksiä kansalaisten, erityisesti nuorten, kiinnostuksen lisäämiseksi tiedettä ja teknologiaa kohtaan. Tähtitiede kiinnostaa suomalaisia, mitä osoittaa esim. alan laaja ja suosittu yleistajuinen julkaisutoiminta.

Suomalaisten osallistuminen teleskooppien ja instrumenttien suunnitteluun ja rakentamiseen tarjoaa puolestaan haasteellisia tehtäviä ja yhteistyömahdollisuuksia sekä mahdollisuuksia uusien teknologioiden oppimiseen ja siirtoon.

Suomen Akatemian vuonna 2000 toimeenpaneman tähtitieteen arvioinnin mukaan Suomen tähtitieteen taso on korkea. Arvioinnissa myös

puollettiin voimakkaasti Suomen ESO-jäsenyyttä.

Tiede- ja teknologiapoliittiselta kannalta voidaan todeta, että hallitus on sitoutunut jatkamaan panostuksia tieteen ja teknologian rahoituksen lisäämiseksi, niiden laadun ja vaikuttavuuden edelleen nostamiseksi sekä tieteen ja teknologian kansainvälisen yhteistyön edistämiseksi. Suomen liittyminen observatorioon palvelee näitä tavoitteita. Liittymismaksu on osa hallituksen panostusta tieteen rahoituksen lisäämiseen. Liittymismaksuun sisältyvä data-analyyisiprojekti tuottanee tuloksia, joista on hyötyä sekä observatoriolle että Suomelle. ESO:n vuotuinen jäsenmaksu on noin 1,8 milj. euroa. Osa tästä palautuu takaisin muun muassa teollisuuden tilauksina, tutkijoiden ja muun henkilökunnan palkkoina sekä opiskelustipendeinä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Suomen ja Euroopan eteläisen observatorion (ESO) välillä 9 päivänä helmikuuta 2004 Garchingissa tehdyn liittymissopimuksen, 5 päivänä lokakuuta 1962 tehdyn Euroopan eteläisen pallonpuoliskon tähtitieteellistä tutkimusta harjoittavan järjestön perustamista koskevan yleissopimuksen ja sen 5 päivänä lokakuuta 1962 tehdyn rahoituspöytäkirjan sekä

12 päivänä heinäkuuta 1974 tehdyn järjestön erioikeuksia ja -vapauksia koskevan multilateraalisen pöytäkirjan ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 6 päivänä toukokuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kaarina Dromberg /kok	Minna Lintonen /sd
vpj.	Säde Tahvanainen /sd	Mikaela Nylander /r
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Kirsi Ojansuu /vihr
	Sinikka Hurskainen /sd	Seppo Särkiniemi /kesk
	Tuomo Hänninen /kesk	Marja Tiura /kok
	Rauno Kettunen /kesk	Jutta Urpilainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.